СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
TRIBUNAL DE JUSTICIA DE LA UNIÓN EUROPEA
SOUDNÍ DVŮR EVROPSKÉ UNIE
DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL
GERICHTSHOF DER EUROPÄISCHEN UNION
EUROOPA LIIDU KOHUS
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION
COUR DE JUSTICE DE L'UNION EUROPÉENNE
CÚIRT BHREITHIÚNAIS AN AONTAIS EORPAIGH
SUD EUROPSKE UNIJE
CORTE DI GIUSTIZIA DELL'UNIONE EUROPEA
EIROPAS SAVIENĪBAS TIESA
EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS
AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA
IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA TAL-UNJONI EWROPEA
HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE
TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ
TRIBUNAL DE JUSTIÇA DA UNIÃO EUROPEIA
CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE
SÚDNY DVOR EURÓPSKEJ ÚNIE
SODIŠČE EVROPSKE UNIJE
EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN
EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

CVRIA
LUXEMBOURG

PRESUDA SUDA

21. rujna 1988.*

„Državna mjera koja se odnosi na oslobođenje od poreza primitaka od štednih depozita – Konkurencija među bankama glede kamata“

U predmetu 267/86,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. UEEZ-a, koji je uputio Vredegerecht (*justice de paix*) kantona Beveren (Belgija), želeći ishoditi, u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Pascala Van Eyckea, nastanjenog u Beverenu,

i

Société anonyme ASPA, sa sjedištem u Antwerpenu,

odluku u prethodnom postupku o tumačenju članaka 59. do 66., 85., 86. i 95. Ugovora o Europskoj ekonomskoj zajednici,

SUD,

u sastavu: G. Bosco, predsjednik vijeća, vršitelj dužnosti predsjednika, J. C. Moitinho de Almeida, predsjednik vijeća, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. N. Kakouris, R. Joliet i F. A. Schockweiler, suci,

nezavisni odvjetnik: G. F. Mancini,

tajnik: D. Louterman, administratorica,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za P. Van Eyckea, J. Cerfontaine, odvjetnik upisan u Komoru u Antwerpenu,

* Jezik postupka: nizozemski.

– za Kraljevinu Belgiju, G. van Hecke i K. Lenaerts, odvjetnici, i R. Hoebaer i R. Devyver, u svojstvu agenata,

– za Komisiju Europskih zajednica, T. van Rijn, u svojstvu agenta, uz asistenciju R. Overhoffa,

uzimajući u obzir zapisnik s rasprave i nakon usmenog postupka održanog 25. studenoga 1987.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 28. travnja 1988.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Odlukom od 28. listopada 1986., koja je Sudu prispjela 30. listopada., Vredegerecht (justice de paix) kantona Beveren (Belgija) uputio je, na temelju članka 177. UEEZ-a, tri prethodna pitanja koja se odnose na tumačenje članaka 59. do 66., 85., 86. i 95. navedenog ugovora, a kako bi mogao ocijeniti sukladnost s pravom Zajednice nacionalnog zakonodavstva koje mogućnost oslobođenja od poreza na dohodak za primitke od pasivnih kamata omogućuje samo za jednu kategoriju štednih depozita.

2 Pitanja su podnesena u okviru spora između P. Van Eyckea (u daljnjem tekstu: tužitelj) i dioničkog društva ASPA, belgijske financijske institucije, u vezi s pasivnom kamatnom stopom na štedni depozit koji je tužitelj želio položiti kod ASPA-e. Iz spisa proizlazi da je tužitelj, nakon što je vidio reklamu ASPA-e o kamatnim stopama na štedne depozite, došao u navedenu financijsku ustanovu kako bi položio štedni depozit sukladno reklamiranim uvjetima. Kad mu je ASPA priopćila da je kraljevskim dekretom od 13. ožujka 1986. bila obvezana primijeniti nepovoljnije uvjete od onih istaknutih u reklami, tužitelj je podnio tužbu nacionalnom sudu kojom je želio utvrditi da se ASPA ne može pozivati na navedeni kraljevski dekret radi opravdanja izmjene svojih uvjeta štednje jer je taj dekret suprotan članku 85. i pratećim člancima UEEZ-a.

3 Radi boljeg razumijevanja gore navedenog kraljevskog dekreta, treba ga smjestiti u njegov pravni i ekonomski kontekst, koji je u Belgiji obilježen dugotrajnim postojanjem oslobođenja od poreza dijela prihoda od štednih depozita, uvedenim zbog socijalnih razloga i s ciljem promicanja štednje, a čiji su temeljni uvjeti uređeni člankom 19. točkom 7. Zakonika o porezima na dohodak.

4 Kada je početkom osamdesetih godina sve više štednih ustanova počelo uvoditi politiku visokih kamatnih stopa, belgijska je vlada željela ograničiti domašaj oslobođenja od poreza pa ga je zakonom od 28. prosinca 1983. uvjetovala određenim brojem uvjeta koji su definirani kraljevskim dekretom.

5 Kraljevski dekret od 29. prosinca 1983., koji je donesen u izvršavanju gore navedenog zakona, dodjelu oslobođenja od poreza podredio je dvama uvjetima: prinos od štednih depozita trebao se sastojati od, s jedne strane, osnovne kamate za koju je bila predviđena gornja granica koja je odgovarala najnižoj prosječnoj kamatnoj stopi na predmetnom tržištu i, s druge strane, premije za vjernost ili za rast koju je svaka financijska ustanova mogla slobodno utvrditi.

6 U nastavku su belgijske monetarne vlasti procijenile da je konkurencija u području premija za vjernost ili za rast bila previše snažna, te onemogućavala opću tendenciju smanjenja kamatnih stopa koja je obilježavala druge instrumente štednje. Kako je − prema mišljenju istih vlasti – održavanje visokih pasivnih kamatnih stopa u području štednih depozita imalo za posljedicu održavanje isto toliko povišenih aktivnih kamatnih stopa, što je imalo nepovoljne učinke na ekonomsku aktivnost zemlje i javni dug, bankarska komisija Belgije je 1985. uputila preporuku financijskim tijelima s ciljem ograničavanja prinosa od štednih depozita. Na temelju te preporuke došlo je 30. prosinca 1985. između banaka, privatnih štedionica i javnih kreditnih institucija do zaključenja Sporazuma o suzdržavanju, smanjujući stopu prinosa od štednih depozita na maksimalnih 7 %.

7 Kako nisu sve financijske ustanove poštivale taj sporazum, ministar financija je odlučio uvesti sustav u kojem bi javne vlasti izravno određivale uvjete za navedeno oslobođenje od poreza.

8 Taj je sustav uspostavljen navedenim kraljevskim dekretom od 13. ožujka 1986., kojim su izravno utvrđene kako maksimalna stopa osnovne kamate tako i maksimalna stopa premije za vjernost ili rast.

9 U tom je kontekstu nacionalni sud − na zajednički zahtjev obiju stranaka iz glavnog postupka − uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1) Je li zakonski sustav uspostavljen kraljevskim dekretom od 29. prosinca 1983. i uz određeni broj izmjena potvrđen kraljevskim dekretom od 13. ožujka 1986. o prinosima koje financijske ustanove mogu isplaćivati za prikupljenu štednju, sustav koji se – u mjeri u kojoj se njime u regulatornoj formi zamjenjuju od ranije postojeći međubankarski sporazumi ili usklađeno djelovanje namijenjeno ograničavanju visine prinosa od štednih depozita – sastoji u tome da se ti prinosi obvezatno utvrde:

a) kao jedinstvena stopa za sve korisnike na tržištu,

b) a inače, kao raspon koji moraju poštovati korisnici na tržištu prilikom utvrđivanja visine prinosa od štednih depozita,

pod prijetnjom da štediše potpuno izgube povlašteni porezni režim koji je na snazi za obične štedne depozite, sukladan pravilima Zajednice o tržišnom natjecanju kako su ona određena u članku 85. i dalje UEEZ-a?

2) Isključivo ako se na prvo pitanje pod a) odgovori potvrdno, je li obvezatno propisivanje – povrh jedinstvene stope u pogledu osnovne kamate koju isplaćuju financijske ustanove – najvišeg ograničenja možebitne premije za vjernost i/ili rast, uz isključivanje svakog drugog oblika tržišnog natjecanja u području prikupljanja depozita, a pod prijetnjom gubitka povlaštenog poreznog režima navedenog u prvom pitanju (kraljevski dekret od 13. ožujka 1986., članak 1.), sukladno pravilima Zajednice u području tržišnog natjecanja kako su ona određena u članku 85. i dalje UEEZ-a?

3) Predstavlja li dodjela poreznih olakšica, među kojima je potpuno oslobođenje od daljnjeg oporezivanja nakon plaćanja predujma poreza na dohodak od kapitala − a koje postoji u pogledu štednih depozita denominiranih isključivo u belgijskim francima, i to kod financijskih ustanova koje imaju svoje sjedište isključivo u Belgiji − diskriminaciju prema sličnim depozitima položenim kod financijskih ustanova koje nemaju svoje sjedište u Belgiji ili koji su denominirani u drugim valutama ili novčanim jedinicama, te je li, shodno tome, dodjela takvih poreznih prednosti sukladna odredbama članaka 59. do 66. kao i članku 95. UEEZ-a?“

10 Za opširnije izlaganje o činjenicama u glavnom postupku, nacionalnom pravnom okviru i očitovanjima podnesenima Sudu upućuje se na raspravni zapisnik. Ovi elementi spisa u daljnjem se tekstu ponavljaju samo u mjeri u kojoj je to nužno za zaključivanje Suda.

Nadležnost Suda

11 Na prvom mjestu, belgijska vlada ističe da zahtjev za prethodnu odluku koji je podnio nacionalni sud nije dopušten zato što čitav niz elemenata ukazuje na potpuno fiktivan karakter glavnog postupka. Kao drugo, tvrdi da tumačenje prava Zajednice koje se traži u konkretnom slučaju ne može ni na koji način biti relevantno za donošenje odluke u glavnom postupku. Naime, kraljevski dekret od 13. ožujka 1986. nipošto ne sprečava društvo ASPA da primijeni svoje ranije uvjete štednje, koji su povoljniji za tužitelja, pa prema tome ne može ni biti relevantan za spor u glavnom postupku.

12 U tom pogledu, treba istaknuti da iz činjeničnih elemenata navedenih u zahtjevu za prethodnu odluku nije očito da je riječ o fiktivnom sporu.

13 Što se tiče drugog argumenta koji je belgijska vlada istaknula, dovoljno je podsjetiti da sukladno ustaljenoj praksi Suda, koja je potvrđena presudom od 12. lipnja 1986. (Bertini, 98, 162 i 258/85, Zb., str. 1893.), nacionalni sudac ima pravo s obzirom na sve činjenice postupka ocijeniti potrebu za upućivanje prethodnog pitanja.

14 Iz tih razloga treba pristupiti ispitivanju pitanja koja je uputio nacionalni sud.

Prvo i drugo pitanje

15 Ova pitanja treba shvatiti kao da su u biti usmjerena na saznavanje je li neka nacionalna zakonska ili regulatorna odredba koja osigurava povlasticu oslobođenja od poreza na dohodak prinosa od jedne kategorije štednih depozita, samo u korist depozita kod kojih su poštovana propisima utvrđena ograničenja najviše kamatne stope i premije, sukladna obvezama koje za države članice proizlaze iz članka 5. UEEZ-a u vezi s člankom 3. točkom (f) i člankom 85. UEEZ-a.

16 U tom pogledu treba podsjetiti da se članci 85. i 86. Ugovora sami po sebi odnose isključivo na ponašanje poduzeća a ne na zakonske ili regulatorne mjere koje potječu od država članica. Međutim, iz ustaljene prakse Suda proizlazi da članci 85. i 86. u vezi s člankom 5. Ugovora nameću državama članicama obvezu da ne donose ili ne održavaju na snazi mjere – čak i zakonske ili regulatorne prirode – koje bi mogle poništiti koristan učinak pravila o tržišnom natjecanju koja se primjenjuju na poduzeća. Sukladno navedenoj sudskoj praksi, takav je slučaj kada država članica bilo nameće ili podupire zaključenje sporazuma protivnih članku 85. ili pojačava učinke takvih sporazuma, bilo oduzima vlastitim propisima državni karakter prepuštajući privatnim tržišnim subjektima donošenje odluka o intervenciji u ekonomske stvari.

17 Kao prvo, treba istaknuti da iz utvrđenja sadržanih u zahtjevu za prethodnu odluku proizlazi da su prije nastanka predmetnih propisa postojali međubankarski sporazumi ili usklađeno djelovanje namijenjeni ograničavanju visine prinosa od štednih depozita. Međutim, ni iz tih utvrđenja ni iz očitovanja podnesenih Sudu ne proizlazi da su predmetni propisi mogli nametnuti ili podupirati zaključenje novih sporazuma ili uspostavljanje novog načina djelovanja. Da bi se u svjetlu kriterija koje je definirala sudska praksa Suda mogao ocijeniti pravi doseg tih propisa potrebno je dakle samo ispitati, s jedne strane, mogu li se oni smatrati usmjerenima na pojačavanje učinaka od prije postojećih sporazuma, te s druge strane, jesu li određene okolnosti takve prirode da im oduzimaju karakter državnog zakonodavstva.

18 U pogledu prvoga, dovoljno je napomenuti da se sukladno sudskoj praksi Suda pojedini propisi, da bi ih se smatralo usmjerenima na pojačavanje učinaka do tada postojećih sporazuma, moraju ograničiti na preuzimanje, u cijelosti ili djelomično, elemenata sporazuma koji su bili zaključeni između ekonomskih subjekata na tržištu, obvezujući ili potičući te subjekte da ih poštuju. Iako potpuni gubitak povlaštenog poreznog režima koji je na snazi za štedne uloge u značajnoj mjeri potiče na poštovanje predmetnih propisa, ni iz jedne tvrdnje iz zahtjeva za prethodnu odluku ne proizlazi da bi se ti propisi trebali ograničiti na potvrđivanje kako metode ograničavanja prinosa od štednih depozita tako i maksimalne kamatne stope utvrđene u ranije postojećim sporazumima ili djelovanju. U svakom slučaju, nacionalni će sud morati usmjeriti svoju istragu u tom smjeru bude li smatrao da u tom pogledu može postojati sumnja.

19 U pogledu drugoga, iz predmetnih propisa proizlazi da su javne vlasti sebi pridržale ovlast samostalnog utvrđivanja maksimalnih stopa prinosa od štednih depozita i da tu odgovornost nisu ustupile nijednom privatnom subjektu. Na taj način ovi propisi imaju državni karakter. Taj se karakter ne može dovesti u pitanje jednostavnom okolnošću, koju tužitelj ističe u glavnom postupku, da se iz obrazloženja kraljevskog dekreta od 13. ožujka 1986. opaža da je on donesen nakon usuglašavanja s predstavnicima udruženjâ kreditnih ustanova.

20 Stoga na prvo i drugo pitanje treba odgovoriti da nacionalna zakonska ili regulatorna odredba, koja samo u pogledu depozita kod kojih su poštovane maksimalne kamatne stope i maksimalne premije utvrđene propisima pridržava povlašteni porezni režim poreza na dohodak za prinos koji je ostvaren od jedne određene kategorije štednih depozita, nije suprotna obvezama koje za države članice proizlaze iz članka 5. UEEZ-a u vezi s člankom 3. točkom (f) i člankom 85. navedenog ugovora, uz pridržaj mogućnosti eventualnog ispitivanja nacionalnog suda ne potvrđuje li jednostavno predmetna odredba metodu ograničavanja prinosa od štednih depozita ili visinu maksimalnih stopa koje su bile utvrđene ranije postojećim sporazumima ili usklađenim djelovanjem.

Treće pitanje

21 Ovim pitanjem nacionalni sud u osnovi želi saznati je li neka zakonska ili regulatorna odredba koja pridržava ranije opisano porezno oslobođenje samo za štedne uloge denominirane u nacionalnoj valuti položene kod financijskih ustanova koje imaju svoje sjedište u istoj državi članici sukladna člancima 59. do 66. kao i članku 95. UEEZ-a.

22 Što se tiče utvrđivanja jesu li takvi porezni propisi koji se odnose na prinose za određenu kategoriju štednih uloga položenih kod banaka sukladni članku 59. i pratećim člancima UEEZ-a koji se odnose na slobodu kretanja usluga, valja podsjetiti da, sukladno članku 61. stavku 2. navedenog ugovora, liberalizaciju bankarskih usluga koje su povezane s kretanjem kapitala treba ostvariti sukladno postupnoj liberalizaciji kretanja kapitala.

23 Naime, osnivanje štednih depozita pripada u kategoriju kretanja kapitala nazvanu „osnivanje i opskrba tekućih računa i depozita, povratak ili uporaba sredstava na tekućem računu ili depozitu kod kreditnih ustanova“, koja se nalazi na listi D Aneksa I Prve direktive Vijeća od 11. svibnja 1960. o primjeni članka 67. Ugovora (SL 43, od 12. 7. 1960., str. 921.) i na listi C Aneksa I zamijenjenog Direktivom Vijeća br. 86/566 od 17. studenoga 1986. kojom se mijenja Prva direktiva (SL L 332, str. 22.). Ovakvo kretanje kapitala još nije liberalizirano.

24 Shodno tome, u konkretnom predmetu ne može postojati povreda odredaba UEEZ-a koje se odnose na slobodu kretanja bankarskih usluga u području kretanja kapitala.

25 Konačno, što se primjenjivosti članka 95. UEEZ-a na predmetne porezne propise tiče, dovoljno je napomenuti da se zabrana internog diskriminatornog ili protekcionističkog oporezivanja predviđena tim člankom odnosi samo na „proizvode“ iz drugih država članica. Međutim, štedni ulozi denominirani u bilo kojoj valuti potpadaju, kako je već prethodno spomenuto, u područje primjene članka 61. stavka 2. i članka 67. UEEZ-a. Oni dakle ne predstavljaju proizvode u smislu članka 95. navedenog ugovora.

26 Stoga na treće pitanje treba odgovoriti da nacionalna zakonska ili regulatorna odredba koja ranije opisano oslobođenje od poreza pridržava isključivo za štedne depozite denominirane u nacionalnoj valuti i položene kod financijskih ustanova koje imaju svoje sjedište u istoj državi članici nije suprotna člancima 59. do 66. te članku 95. UEEZ-a.

Troškovi

27 Troškovi Kraljevine Belgije i Komisije Europskih zajednica, koji su podnijeli očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je uputio Vredegerecht kantona Beveren svojom odlukom od 28. listopada 1986., odlučuje:

1. **Nacionalna zakonska ili regulatorna odredba, koja samo u pogledu depozita kod kojih su poštovane maksimalne kamatne stope i maksimalne premije utvrđene propisima pridržava povlašteni porezni režim poreza na dohodak za prinos koji je ostvaren od jedne određene kategorije štednih depozita, nije suprotna obvezama koje za države članice proizlaze iz članka 5. UEEZ-a u vezi s člankom 3. točkom (f) i člankom 85. navedenog ugovora, uz pridržaj mogućnosti eventualnog ispitivanja nacionalnog suda ne potvrđuje li jednostavno predmetna odredba metodu ograničavanja prinosa od štednih depozita ili visinu maksimalnih stopa koje su bile utvrđene ranije postojećim sporazumima ili usklađenim djelovanjem.**

2. **Nacionalna zakonska ili regulatorna odredba koja ranije opisano oslobođenje od poreza pridržava isključivo za štedne depozite denominirane u nacionalnoj valuti i položene kod financijskih ustanova koje imaju svoje sjedište u istoj državi članici nije suprotna člancima 59. do 66. te članku 95. UEEZ-a.**

Bosco Moitinho de Almeida Koopmans Everling

Bahlmann Galmot Kakouris Joliet Schockweiler

Objavljeno na javnoj raspravi u Luksemburgu 21. rujna 1988.

Tajnik predsjednik

J.-G. Giraud A. J. Mackenzie Stuart